ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - СКОПЈЕ
ISHP QENDRA E SHËNDETIT PUBLIK - SHKUP

ул. 3-та Македонска бригада бр. 18 Скопје, тел. 02 / 3298 667, факс 02 / 3 298 251 www.cph.mk

rr. 3-Brigada e Tretë Maqedonase nr.18 Shkup, tel. 02/3298 667, faks 02/3298 251 www.cph.mk

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА СОЦИЈАЛНА МЕДИЦИНА

- Отсек за здравствено воспитание -

Д-р Методи Манев

Бранка Крстев (дипл. социјален работник)

Август 2021

КАРЦИНОМ НА ГРЛОТО НА МАТКАТА

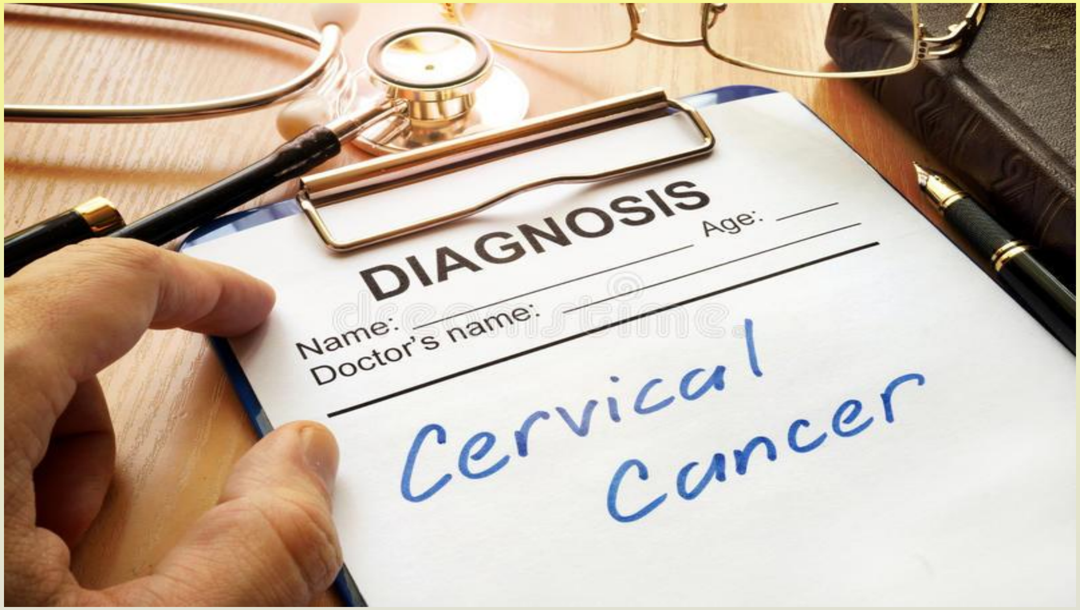

ШТО Е КАРЦИНОМ НА ГРЛОТО НА МАТКАТА?

Карциномот на грлото на матката е малигно заболување.

Грлото на матката е дел од женскиот генитален систем кој ја поврзува матката со вагината.

- Местото каде се јавува карциномот е надворешниот отвор на грлото на матката, оној кој е насочен кон вагината.

- Во текот на 2020 година, според -Светската Здравствена Организација, се дијагностицирани 604 127 случаи на ова заболување или (3.1% од сите карциноми), и 341 831 смртни случаи од карцином на грлото на матката или (3.3% од сите смртни случаи од карциноми), на глобално ниво.

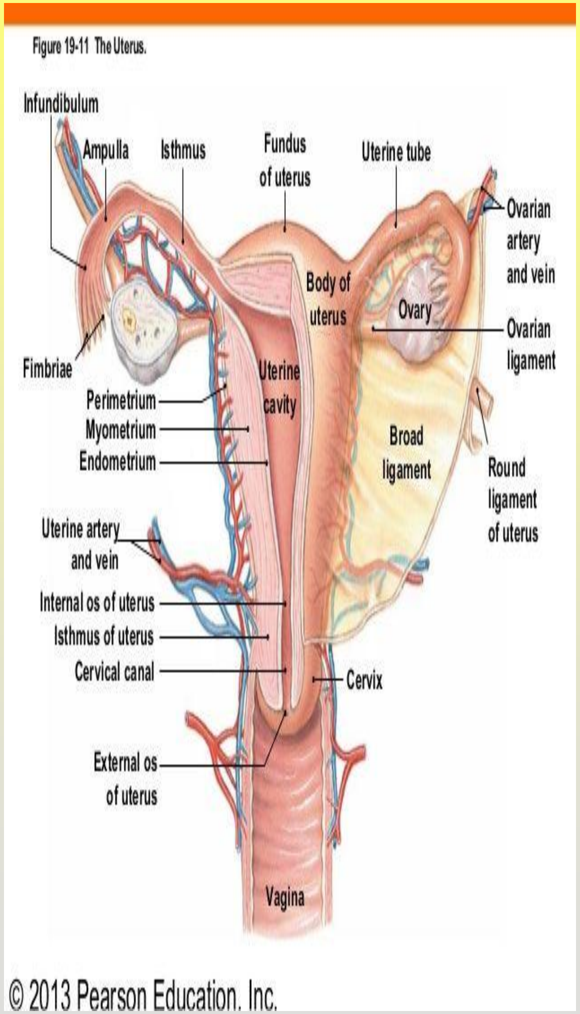

ВИДОВИ НА КАРЦИНОМ НА ГРЛОТО НА МАТКАТА

Дефинирани се 3 (три) основни типови на карцином на грлото на матката:

- **сквамозен тип (лушпест тип);**
- **аденоматозен тип (жлездест тип);**
- **мешан тип.**

СИМПТОМИ НА КАРЦИНОМОТ НА ГРЛОТО НА МАТКАТА

Развојот на карциномот на грлото на матката често не дава посебна симптоматологија, или таа е оскудна. Појавата на одредени симптоми кај поголемиот број на случаи укажува на паралелно одвивање на некоја од фазите на развој на карциномот.

Во симптоми се вбројуваат следниве:

- **невообичаена појава на крварење (надвор од нормалниот менструален циклус, по сексуален однос или во менопауза);**

- **појава на карлична болка, заедно со појава на вагинален исцедок што има променет изглед и мириса различно;**

- **почесто мокрење и болка при мокрење.**

ЕДЕН ФАКТ ЗА КАРЦИНОМОТ НА ГРЛОТО НА МАТКАТА...

Голем број на жени болеста ја откриваат, или за болеста дознаваат во подоцните фази на развојот на болеста (кога медицинскиот третман /најчесто хируршки/ е мошне сложен), претходно не барајќи лекарска помош, односно сметајќи дека тегобите кои подолго време ги чувствувале се `обични` уринарни или гинеколошки инфекции.

ФАКТОРИ НА РИЗИК ОД ЗАБОЛУВАЊЕ ОД КАРЦИНОМ НА ГРЛОТО НА МАТКАТА

Докажан е зголемен ризик од заболување ако постои:

- **ран почеток на сексуални односи (под 15 години) или 1 година од почетокот на менструацијата;**
- **релација со повеќе сексуални партнери и присуство на други сексуално преносливи болести;**
- **незаштитен сексуален однос;**
- **користење на таблети за контрацепција подолго од 5 годинини;**
- **злоупотреба на тутун;**
- **одбивање на ХПВ – имунизација;**
- **ослабнат имунолошки систем.**

КОЈ Е ПРЕДИЗВИКУВАЧ НА КАРЦИНОМОТ НА ГРЛОТО НА МАТКАТА?

Карциномот на грлото на матката е предизвикан од страна на ХПВ-вирусот (Хуман Папилома Вирус / HPV Human Papilloma Virus), истиот оној вирус кој ги предизвикува и гениталните брадавици.

ХПВ-вирусот може да се предизвика инфекција кај женски и машки лица, и се пренесува преку незаштитен сексуален однос.

Постојат поголем број на типови на ХПВ-вирус (повеќе од 100 типови), а само одреден број предизвикуваат карцином на грлото на матката. Најчестите 4 предизвикувачи се ХПВ-6, ХПВ-11, ХПВ-16, и ХПВ-18.

ОТКРИВАЊЕ НА ИНФЕКЦИЈА СО ХПВ

Редовното вршење на скрининг за карцином на грлото на матката е потребниот начин за откривање на присуството на промени во структурата на клетките од епителот на грлото на матката.

Двата скрининг-тестови кои се користат за откривање на раните фази на карциномот се ПАП-тест, и ХПВ-тест.

ПАП-тестот (Papanicolau-test) се користи за рано откривање на промени во епителните клетки на грлотот на матката, кои водат кон развој на малигното заболување, додека ХПВ - тестот се користи за откривање на присуството на ХПВ – вирусот во крвта, како предизвикувач на заболувањето.

СПРОВЕДУВАЊЕ НА СКРИНИНГ ЗА КАРЦИНОМ НА ГРЛОТО НА МАТКАТА

Бесплатен скрининг за карцином на грлото на матката се спроведува согласно со Програмата за рана детекција на малигни заболувања.

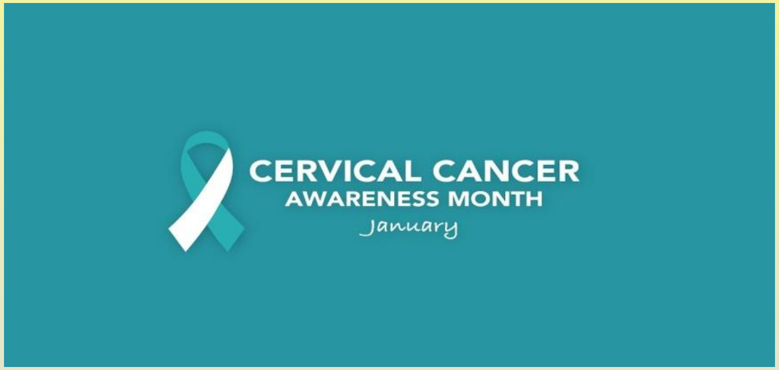

Со бесплатниот скрининг (по пат на ПАП-тест) се опфатени жените на возраст од 24 до 61 година, во 3 возрасни групи (од 24 до 35 години, од 36 до 45 години, и од 46 до 61 година).

ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ИНФЕКЦИЈА СО ХПВ - ДА СЕ ЗАПАМЕТИ...

Сеуште не постои единствен и целосен начин на спречување на инфекција со ХПВ-вирусот, но секако дека постојат начини за значително намалување на ризикот од инфекција, а тоа се следниве:

- **вакцинација против ХПВ (пред започнување со сексуални односи);**
- **избегнување на тутун;**
- **безбеден секс (ограничен број на сексуални партнери, како и практикување на употреба на кондом).**

ВАКЦИНАЦИЈА ПРОТИВ ХПВ - МЕТОД НА ПРЕВЕНЦИЈА

Вакцината против ХПВ е вакцина која штити од најчестите типови (во вид на заштита од 2 типа или 4 типа на ХПВ - вирусот), кои предизвикуваат заболување од карцином на грлото на матката.

Вакцината се дава во 3 дози.

Вакцинацијата спречува нови инфекциисо ХПВ-вирусот и затоа се смета дека има најдобар ефект пред било какво изложување на ХПВ и најмногу се однесува за деца на возраст од 12 години.

Постои и препорака за вакцинација на жени во возраст од 27 години.

Да запаметиме:

- потребно е да бидеме свесни за своето сексуално здравје.
- вакцинацијата против ХПВ е безбеден и квалитетен метод за заштита од карцином на грлото на матката.